

Kecekapan Organisasi Bukan Bermotifkan Keuntungan: Organisasi Berteraskan Agama

The Efficiency of Non-Profit Organization: Religious Based Organization

Aniza Hussin aniza.hussin@umt.edu.my
Universiti Malaysia Terengganu

Sanep Ahmad nep@ukm.my
Universiti Kebangsaan Malaysia

ABSTRAK

Kajian ini bertujuan untuk menilai tahap kecekapan organisasi bukan bermotifkan keuntungan khususnya yang menjadikan agama sebagai teras penubuhannya. Penilaian dilakukan berteraskan teori *stakeholder* yang mengambil kira eleman al-adl (keadilan), amanah dan Ihsaan menggunakan Analisis Penyampulan Data (*Data Envelopment Analysis = DEA*). Kajian dilakukan keatas PERKIM menggunakan data bermula dari tahun 2005 hingga 2010. Hasil kajian mendapati kecekapan teknikal PERKIM umumnya berada dalam kecekapan yang tinggi walaupun ada sesetengah negeri beroperasi pada tahap kecekapan yang masih rendah. Secara keseluruhannya pertumbuhan produktiviti PERKIM adalah negatif yang membawa implikasi bahawa penggunaan teknologi yang masih rendah perlu ditingkatkan bagi mempertingkatkan produktiviti organisasi.

Kata kunci : Organisasi bukan bermotifkan keuntungan, teori stakeholder, pematuhan syariah, analisis penyampulan data.

ABSTRACT

This study aims to evaluate the efficiency of non-profit organization especially that of made religion as the core of its establishment. The evaluation was done based on stakeholder theory which incorporating the elements of al-adl (justice), the principle of trust and benevolence using Data Envelopment Analysis (DEA). The study was conducted on PERKIM employing data from 2005 to 2010. The result shows that technical efficiency of PERKIM was generally in high efficiency even though some states operate at the low level of efficiency. Generally, PERKIM's productivity growth was negative implying that use low technology should be improved to enhance organizational productivity.

Keywords: *Non-profit motif organization, stakeholder theory, Shariah Compliance, Data Envelopment Analysis.*

PENGENALAN

Organisasi bukan bermotifkan keuntungan ditubuhkan bagi merealisasikan matlamat yang boleh menyalurkan faedah bersama kepada setiap ahli-ahlinya dari segi kebajikan dan pengiktirafan. Sebahagian organisasi ini turut mengeluarkan barangang ataupun perkhidmatan tanpa meletakkan matlamat keuntungan sebagai objektif utamanya malahan memfokuskan kebajikan sebagai sasaran. Ini cukup berbeza dengan organisasi bermotifkan keuntungan yang meletakkan matlamat untuk mencapai keuntungan yang maksimum ataupun pengeluaran yang boleh meminimumkan kos. Organisasi bukan bermotifkan keuntungan ini merangkumi semua jenis pertubuhan meliputi persatuan, kelab, mahupun badan-badan kesatuan selain daripada organisasi perniagaan. Walau bagaimanapun jika organisasi ini turut mendapat keuntungan yang terhasil daripada keluaran ataupun berbentuk pulangan daripada pelaburan, keuntungan ini hanyalah digunakan untuk mencapai matlamat yang telah disasarkan dalam organisasi dan tidak boleh diagihkan kepada keahliannya.

Di Malaysia organisasi bukan bermotifkan keuntungan ini hendaklah didaftarkan dibawah akta pertubuhan 1966 yang menggariskan perjalanan organisasi bukan bermotifkan keuntungan ini dengan Ketua Pendaftar Pertubuhan bagi memastikan peraturan dipatuhi. Pendaftaran ini mestilah

melalui Jabatan Pendaftaran Pertubuhan Malaysia. Pertubuhan ini adalah sebuah Jabatan di bawah Kementerian Dalam Negeri yang mengendalikan pertubuhan-pertubuhan Bukan Kerajaan dan parti politik. Di bawah Seksyen 2, Akta Pertubuhan 1966, sesebuah pertubuhan adalah didefinisikan sebagai mana-mana kelab, perkongsian atau persatuan yang mengandungi tujuh (7) orang atau lebih, tidak kira apa jua jenis atau tujuannya, sama ada sementara atau kekal tetapi tidak termasuk badan-badan yang perlu didaftarkan di bawah mana-mana undang-undang bertulis seperti syarikat, koperasi, kesatuan sekerja, persatuan ibu bapa dan guru, badan-badan sukan dan lain-lain. Organisasi bukan bermotifkan keuntungan ini boleh diklasifikasikan mengikut kategori berdasarkan kriteria-kriteria penubuhan, antaranya agama, belia, faedah bersama, kebajikan masyarakat, kebudayaan, pekerjaan, pendidikan, perdagangan, politik, sosial dan rekreasi, sukan, wanita, am dan lain-lain.

Walaupun pelbagai bentuk atau matlamat penubuhan organisasi ini, ia mempunyai ciri-ciri keunikannya tersendiri yang membezakan bagi setiap organisasi tersebut. Misalnya organisasi yang di bawah klasifikasi kebajikan akan mensasarkan matlamatnya terhadap kebajikan ahlinya yang terdiri daripada sukarelawan yang bergiat aktif membuat amal dan memberi sumbangan kepada golongan tertentu yang memerlukan bantuan. Manakala klasifikasi penubuhan dari segi keagamaan menepati kriteria yang mensasarkan kebajikan dalam menumpukan kepada aktiviti keagamaan yang ditujukan khas untuk ahli dan amnya kepada masyarakat yang menganut agama berkenaan. Begitulah juga dengan kriteria yang lain yang mempunyai ciri-ciri keunikannya yang tersendiri dan sasaran matlamatnya yang berbeza.

Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia (PERKIM) merupakan salah satu daripada Badan Bukan Kerajaan (NGO) yang menepati ciri-ciri organisasi yang bukan bermotifkan keuntungan. Menepati kriteria di bawah klasifikasi keagamaan, objektif penubuhannya adalah sebagai sebuah NGO penggerak dakwah terunggul untuk memberi sokongan kepada institusi Islam di Malaysia dan antarabangsa. Lima elemen utama dalam menggerakkan halatuju PERKIM ini meliputi dakwah, pendidikan, kebajikan, kerjasama dalam bidang agama Islam dan apa-apa kegiatan demi kepentingan dan kemajuan Islam. Sebagai organisasi bukan bermotifkan keuntungan yang berteraskan agama matlamat umum penubuhan organisasi tersebut sememangnya berbeza dengan organisasi bermotifkan keuntungan di mana organisasi bukan bermotifkan keuntungan ini walaupun matlamatnya bukan memaksimumkan keuntungan ataupun meminimumkan kos pengeluaran tetapi mensasarkan pencapaian kebajikan dan yang paling utamanya mengikut ciri-ciri sistem ekonomi Islam bermatlamat mencapai al-falah iaitu mencapai kebahagian di dunia dan akhirat.

ISU DAN OBJEKTIF KAJIAN

Matlamat sesebuah organisasi ditubuhkan adalah untuk mencapai objektif penubuhannya. Kecekapan terhadap sesebuah organisasi dikaji berdasarkan kepada kejayaan organisasi tersebut mencapai objektif dalam organisasinya. Pengkajian kecekapan terhadap organisasi bukan bermotifkan keuntungan yang berteraskan agama akan dinilai sebanyak mana organisasi tersebut telah memberikan sumbangan kebajikan kepada masyarakat yang terlibat secara langsung ataupun tidak yang mempunyai kepentingan terutamanya kepada kumpulan masyarakat atau individu yang menganut fahaman agama yang sama. Oleh kerana kajian kecekapan berkait secara langsung terhadap pemberian sumbangan kebajikan kepada pihak yang berkepentingan. Ini bermakna kajian kecekapan ini mengkaji hubungkait di antara keluaran kebajikan yang merupakan objektif organisasi dengan pihak yang mempunyai kepentingan dalam mendapat kebajikan daripada organisasi tersebut tidak kira sama ada mereka bergiat aktif dalam operasi organisasi itu ataupun langsung tidak memberikan perkhidmatan untuk urusan perjalanan operasi sesebuah organisasi tetapi mempunyai kepentingan terhadap keluaran kebajikan yang dihasilkan oleh organisasi tersebut.

Dalam proses kajian kecekapan terhadap keluaran kebajikan yang merupakan objektif organisasi tersebut kepentingan semua pihak yang berkepentingan perlulah diambil kira terutamanya bila membincangkan organisasi kebajikan. Memenuhi kehendak kesemua pihak yang berkepentingan dalam pencapaian objektif organisasi, ia merupakan satu cabaran yang perlu ditangani bagi setiap organisasi. *Stakeholder* merupakan kumpulan atau individu secara langsung ataupun tidak mempunyai kepentingan terhadap sesebuah organisasi dalam pencapaian matlamatnya. Pendekatan dalam penggunaan teori stakeholder menyatakan bagaimana perlu memikirkan kepentingan setiap kumpulan ataupun ahli dalam masyarakat dalam proses sesebuah organisasi untuk mencapai objektif yang telah sasarkan. Organisasi perlu menjaga kepentingan dalam membuat keputusan bukan sahaja meliputi *stakeholder* yang secara langsung menjalankan organisasi tersebut antaranya pemilik atau majikan, pekerja dan pemegang saham namun *stakeholder* yang tidak berhubung secara langsung dengan organisasi tersebut antaranya pengguna, kerajaan, pihak media, pesaing, komuniti organisasi tempatan

termasuklah alam sekitar. Setiap darjah kepentingan terhadap stakeholder ini perlu diambil kira kerana ia mempengaruhi kecekapan organisasi tidak bermotifkan keuntungan dalam menyedia, menyalurkan dan pemberian kebajikan dalam mencapai objektif asal penubuhannya.

Organisasi bukan bermotifkan keuntungan yang berteraskan agama sebenarnya mempunyai ciri dan sifat yang khusus berbeza dengan organisasi umum bukan bermotifkan keuntungan. Semua stakeholder bukan sahaja mahu mencapai objektif khusus organisasi yang membawa manfaat kepada stakeholder tetapi juga kepada masyarakat secara umumnya. Ini bermakna kecekapan organisasi perlu dinilai secara teori dan empirical dalam bentuk serta liputan yang berbeza. Lantaran itu perlu diteliti objektif dan penilaian kecekapan pencapaian objektif tersebut yang tentunya berbeza dengan organisasi bukan bermotifkan keuntungan secara umum.

Oleh itu, secara umumnya kajian ini bertujuan untuk menilai tahap kecekapan bagi organisasi yang bukan bermotifkan keuntungan yang berteraskan agama dalam merealisasikan serta mencapai matlamat penubuhan organisasi tersebut dengan penelitian khusus akan dilakukan atas organisasi PERKIM. Secara khusus kajian ini akan menilai:

- a. Tahap kecekapan teknikal keluaran PERKIM bagi setiap bahagian negeri di Malaysia.
- b. Pertumbuhan produktiviti tahunan terhadap kecekapan keluaran PERKIM untuk semua bahagian negeri di Malaysia

KAJIAN LITERATUR

Kewujudan organisasi yang bukan bermotifkan keuntungan turut memberikan sumbangan ekonomi terutama penglibatan organisasi ini dalam bidang kesihatan, pendidikan, keagamaan, kemasyarakatan, dan perkhidmatan kebudayaan dalam pelbagai bentuk. Sumbangan organisasi ini lebih kepada sektor perkhidmatan yang merupakan satu daripada cabang ekonomi. Organisasi ini lebih dikenali sebagai pembekal perkhidmatan, rantaian kemasyarakatan dan tanggungjawab sosial. Organisasi ini dilihat sebagai peneraju utama dalam menggabungkan peranan di antara organisasi perkhidmatan, organisasi yang menjadi penggerak dalam penglibatan kemasyarakatan dan satu mekanisme sebagai organisasi yang mempunyai akauntabiliti sosial yang lebih besar. Sehubungan dengan itu organisasi ini perlu mempunyai sistem pengurusan yang cekap bagi mengurus organisasi bukan bermotifkan keuntungan terutamanya di peringkat organisasi itu sendiri (Helmut; 2000). Speckbacher (2003) turut membincangkan berkaitan pengurusan di peringkat organisasi bukan bermotifkan keuntungan ini dengan menggunakan model-model dalam teori organisasi bermotifkan keuntungan untuk disesuaikan dengan organisasi bukan bermotifkan keuntungan (Robert; 2001).

Di samping pengurusan, aspek penting yang dilihat juga adalah pekerja yang mengendalikan operasi perjalanan organisasi yang menyalur perkhidmatan berbentuk kebajikan ini, motivasi pekerja perlu diambil kira memandangkan para pekerja ini bekerja bukannya di bawah organisasi yang bermatlamatkan keuntungan tetapi organisasi yang cuba untuk menyedia dan memberikan sumbangan kebajikan kepada masyarakat yang memerlukan (Rein De Cooman et al.; 2009).

Pengkajian dalam organisasi bukan bermotifkan keuntungan turut dikaitkan secara langsung dengan kecekapan organisasi ini dalam menyumbangkan kebajikan disebabkan oleh sumbangan kebajikan ini merupakan keluaran dan objektif organisasi yang bukan bermotifkan keuntungan ini. Situasi ini berkait rapat dengan masyarakat yang menerima sumbangan kebajikan ini. Rantaian perhubungan di antara kecekapan organisasi bukan bermotifkan keuntungan dalam mencapai objektifnya yang merupakan keluaran organisasi berbentuk sumbangan kebajikan kepada masyarakat mahupun individu yang mempunyai kepentingan kebajikan yang disediakan untuk mereka. Kecekapan dalam penyediaan kebajikan oleh organisasi bukan bermotifkan keuntungan termasuklah antaranya perkhidmatan kesihatan (Sergio & Ornella; 2001, Richard & David; 1994, Shao-Jen et al.; 2009), pendidikan (Babeth & Emilyn; 2007) dan keagamaan (Norzalina & Abdul Rahim; 2010, Jeffrey & Christopher; 2006).

Penelitian terhadap organisasi bukan bermotifkan keuntungan yang berteraskan agama khususnya PERKIM sehingga kini, masih tidak ada kajian yang dilakukan dalam memfokus ke atas kecekapan dari kebajikan yang dihasilkan. Oleh kerana PERKIM merupakan organisasi yang menyedia, menyalur dan memberikan kebajikan kepada sesiapa sahaja yang menganuti agama Islam yang memerlukan kebajikan termasuklah individu yang baru memeluk Islam. Sehubungan dengan itu kajian ke atas kecekapan organisasi PERKIM adalah penting untuk memastikan pencapaian objektif kebajikannya. Maklumat yang diperolehi pada penilaian prestasi organisasi PERKIM adalah amat penting kerana ia boleh digunakan untuk meningkatkan kecekapan keseluruhan operasi dan seterusnya

boleh menyumbang kearah mencapai kebaikan sosio ekonomi masyarakat terutamanya masyarakat di Malaysia yang menjadikan Islam sebagai agama rasmi negara.

METODOLOGI KAJIAN

Latarbelakang Teori (*Stakeholder theory*)

Penekanan dalam pencapaian objektif organisasi khususnya dalam penyediaan dan pemberian sumbangan berfokuskan kebaikan kepada masyarakat yang menganuti agama Islam meliputi kerjasama daripada pelbagai pihak. Oleh kerana PERKIM adalah NGO yang berteraskan agama menyebabkan banyak pihak yang terlibat bagi pencapaian objektifnya. Kepelbagaiannya pihak yang terlibat ini mencakupi daripada proses diperingkat asas dalam perolehan inputnya sehingga terhasilnya keluaran/output yang berbentuk perkhidmatan dalam penyediaan kebaikan. Perbincangan yang mendalam oleh Helmut K. Anheier (2005) melalui bukunya bertajuk *Nonprofit Organization : Theory, Management, Policy* membincangkan beberapa teori utama antaranya *Public good theory/Heterogeneity theory/Governmental failure theory, Supply-side theory/Entrepreneurship theory, Trust theory/Contract/Market failure theory, Interdependence theory/Voluntary failure/Third-party government theory, Social origins and Stakeholder theory*. Bagi menepati situasi dalam organisasi PERKIM ini, teori *Stakeholder* telah dipilih berdasarkan kepelbagaiannya pihak yang terlibat dalam pencapaian objektif organisasi tersebut.

Teori stakeholder telah diperkenalkan oleh Freeman (1984). Teori ini bermaksud mana-mana kumpulan atau individu yang mempengaruhi atau dipengaruhi bagi mencapai objektif organisasi (Freeman 1984). Pendekatan teori *Stakeholder* menerangkan dalam proses organisasi itu ingin mencapai matlamat penubuhan organisasinya, ia bukan sahaja melibatkan pengaruh dalam sesebuah organisasi itu sendiri malahan institusi-institusi lain turut terlibat. Ini bermakna organisasi bukanlah beroperasi untuk kepentingan sendiri namun harus memberikan manfaat ataupun kepentingan bersama kepada *stakeholder* yang lain. *Stakeholder* yang dimaksudkan boleh dikelaskan kepada dua kategori iaitu *stakeholder* dalam dan *stakeholder* luaran. *Stakeholder* dalam merupakan individu atau kumpulan yang terlibat secara langsung dalam mencapai objektif organisasi, di antaranya pengurus dan kakitangannya. Manakala *Stakeholder* luaran merujuk kepada individu atau kumpulan yang bukan terlibat secara langsung dalam operasi sesebuah organisasi, di antaranya kumpulan media, pengguna, pesaing dan kerajaan. Walaupun *stakeholder* luaran tidak terlibat secara langsung dalam operasi sesebuah organisasi namun kumpulan ini mempunyai kuasa untuk mempengaruhi ataupun turut dipengaruhi dalam mencapai objektif organisasi.

Rajah 1 - menunjukkan kedudukan *stakeholder* dalam sesebuah organisasi yang dibahagikan kepada dua kumpulan utama *stakeholder* dalam dan *stakeholder* luaran. Perkaitan organisasi dengan setiap kumpulan *stakeholder* menunjukkan kepentingan setiap pihak dalam apa jua objektif organisasi (Thomas; 1995). Organisasi perlu menjaga kepentingan *stakeholder* kerana kumpulan ini boleh mempengaruhi setiap objektif terutamanya organisasi yang berbentuk kebaikan ini. Pendekatan yang digunakan oleh kumpulan *stakeholder* ini untuk mempengaruhi sesebuah organisasi dengan cara lontaran idea secara terbuka sama ada berbentuk kritikan mahupun penghargaan melalui media masa atau melalui tindakan dari perbuatan mereka. Pengaruh kumpulan *stakeholder* yang paling mencabar sesebuah organisasi adalah kemampuan pengaruh mereka untuk membantu atau menimbulkan kesukaran kepada keupayaan organisasi dalam mencipta nilai (Mohamed Izam; 2010).

Pengaplikasian teori *stakeholder* dalam sesebuah organisasi mewujudkan perbahasan dan persoalan seperti siapakah sebenarnya *stakeholder* yang perlu diambilkira dalam sesebuah organisasi yang terlibat. Adakah kesemua komuniti kumpulan atau individu dalam masyarakat merupakan semua *stakeholder* dalam organisasi tersebut? (Zamir & Abbas; 2004) Rentetan daripada persoalan tersebut wujudnya kepincangan dalam teori yang mempersoalkan mengapa sesebuah organisasi perlu bertanggungjawab dan berkewajipan kepada kesemua *stakeholder* yang lain walaupun sebahagian kumpulan atau individu dalam *stakeholder* tersebut bukan pemilik organisasinya namun situasi ini perlu dituruti hanya kerana kewujudannya dalam pembentukan teori asas *stakeholder* yang memerlukan penggabungan moral, etika dan amanah dalam teori ekonomi.

Perbahasan yang mempersoalkan intipati dalam teori *stakeholder* itu menunjukkan kelemahan dalam teori ini jika hanya diambilkira kepentingan *stakeholder* yang terlibat secara langsung dalam operasi organisasi. Namun begitu kelemahan dalam teori ini boleh diadaptasikan dengan masukkannya prinsip dalam sistem ekonomi Islam (Rajah 2). Walaupun PERKIM merupakan organisasi bukan bermotifkan keuntungan yang sama seperti organisasi bukan keuntungan yang lain dalam penyedian, penyaluran dan pemberian kebaikan. Namun terdapat perbezaan dari segi teras

penubuhannya iaitu PERKIM merupakan organisasi berteraskan agama. Prinsip agama yang berdasarkan kepatuhan terhadap syariah yang telah ditetapkan dalam agama Islam mestilah dilaksanakan dalam apa jua urusan sehari-hari. Oleh itu, kajian ini boleh dianggap sebagai yang pertama untuk menerokai penerapan prinsip pematuhan syariah di dalam teori stakeholder untuk melihat keberkesanannya yang lebih mendalam terhadap kecekapan sesebuah organisasi bukan bermotifkan keuntungan yang berteraskan agama iaitu PERKIM dalam pencapaian objektif yang merupakan keluaran berbentuk kebijakan di Malaysia. Seterusnya penilaian kecekapan ini boleh dihitung dengan pendekatan Analisis Penyampulan Data (Data Envelopment Analysis = DEA). Penjelasan terhadap prinsip pematuhan syariah di atas dapat menjawab perbahasan di dalam teori *stakeholder* yang telah dibincangkan di atas. Persoalan tentang keperluan menjaga hak atau kepentingan individu atau kumpulan lain terhadap apa juga tindakan seseorang individu mahupun masyarakat termasuklah sesebuah organisasi sama ada organisasi perniagaan atau tidak terjawab dengan garis panduan syariah yang berdasarkan dua sumber utama iaitu berlandaskan Al-Quran dan Al-sunnah (Rafik & Jamal; 2005, Zamir & Abbas; 2004).

Data envelopment Analysis (DEA)

Kecekapan memberi makna kepada sesuatu yang tidak wujud pembaziran keatas penggunaan input yang terhad. Sebaliknya ketidakcekapan memberi maksud berlaku pembaziran input yang terhad dalam proses pengeluaran output. Namun begitu kecekapan sebenarnya boleh dilihat daripada pelbagai aspek. Di antaranya kecekapan dari segi teknikal yang merujuk kepada kecekapan penggunaan input-input dalam penghasilan output pada suatu tingkat tertentu. Ada juga kecekapan yang dilihat dari segi peruntukan terhadap input, terutamanya dari segi tingkat input dan set harga input dalam proses pengeluaran output yang bertujuan untuk meminimumkan kos pengeluaran dengan andaian organisasi berada pada seratus peratus cekap. Manakala kecekapan dari segi kos memperlihatkan kombinasi kedua-dua kecekapan iaitu kecekapan teknikal dan kecekapan peruntukan.

Walau apapun jenis penafsiran terhadap kecekapan sesebuah organisasi sama ada kecekapan teknikal, peruntukan ataupun kecekapan dari segi kos, ia masih tertumpu kepada hubungkait di antara input dan output sesebuah organisasi. Banyak penyelidikan terhadap kecekapan telah dilakukan dalam pelbagai sektor pengeluaran dalam ekonomi. Pengukuran kecekapan moden bermula dengan Farrell (1957) yang menggunakan hasil kerja Debreu (1951) dan Koopmas (1951) untuk menakrifkan satu ukuran mudah bagi kecekapan firma yang mengambil kira berbilang input. Dalam pengukuran terhadap kecekapan ia sebenarnya boleh dibahagikan kepada dua bentuk ukuran kecekapan iaitu berorientasikan input ataupun ukuran yang berorientasikan output. Ukuran kecekapan berorientasikan input merungkai persoalan “berapa banyak kuantiti input boleh dikurangkan secara berkadar tanpa mengubah kuantiti output yang dikeluarkan”. Manakala ukuran kecekapan yang berorientasikan output pula merungkai persoalan “berapa banyak kuantiti output boleh ditambah secara berkadar tanpa mengubah kuantiti-kuantiti input yang digunakan”.

DEA adalah pendekatan pemprograman matematik secara linear yang tak berparameter bagi penganggaran sempadan. DEA bertujuan menilai prestasi kecekapan kerja bagi unit pembuat keputusan (*Decision making unit-DMU*) dalam sesebuah organisasi. Kaedah ini diasaskan oleh Farrell (1957), yang menganggarkan sempadan bagi suatu pengeluaran firma dengan menggunakan kaedah pemprograman. Kaedah ini seterusnya telah diterokai secara lebih mendalam oleh Charnes et al (1978), dan Coelli (1996) menerusi program DEA telah menganalisis kecekapan teknik. Pendekatan awal DEA Charnes, Coopers dan Rhodes (1978) dikenali dengan Model CCR mencadangkan satu model yang berorientasikan input dan mengandaikan Pulangan Malar Mengikut Skala (*constant return to scale = CRS*). Kemudian lanjutan daripada kajian tersebut Banker, Charnes dan Coopers yang pula dikenali dengan Model BCC (1984) telah mencadangkan Model Pulangan Berubah Mengikut Skala (*variable return to scale = VRS*) dengan set andaian alternatif.

Walaupun terdapat model ataupun pengukuran yang lain dalam mengukur tahap kecekapan namun penggunaan DEA sebagai pengukur untuk kecekapan sesebuah organisasi dilihat berdasarkan ciri-ciri yang diperlukan bagi proses penyelidikan kecekapan. Kelebihan yang ada dalam pemilihan pendekatan DEA ini termasuklah;

- a. Model DEA boleh mengukur banyak pembolehubah input dan pembolehubah output
- b. Pendekatan ini tidak memerlukan andaian wujudnya hubungan fungsi di antara pembolehubah input dan pembolehubah output dalam satu kajian
- c. Pembolehubah input dan pembolehubah output mempunyai set pengukuran yang berbeza

Kecekapan Berdasarkan pertumbuhan produktiviti

Kajian ke atas organisasi bukan bermotifkan keuntungan yang berteraskan agama ini bermatlamat untuk melakukan penyelidikan terhadap kecekapan PERKIM untuk kesemua bahagian negeri di Malaysia. Pengkajian ini menggunakan kaedah indeks Malmquist yang berorientasikan output. Indeks Malmquist digunakan untuk mengkaji produktiviti dengan menggabungkan indeks kecekapan teknikal dan indeks perubahan teknikal. Dengan ini ia boleh mengukur sumbangan daripada peningkatan kecekapan dan peningkataan teknologi untuk pertumbuhan produktiviti dalam organisasi PERKIM di Malaysia. Kelebihan yang terdapat dalam indeks Malmquist ialah pertamanya data kuantiti yang di perolehi tidak perlu bergantung pada harga apabila pemilihan dalam penetapan harga yang berhadapan dengan masalah harga yang tidak menggambarkan harga pasaran. Keduanya Indeks Malmquist tidak perlu bergantung pada andaian organisasi beroperasi pada tahap yang memberikan kos minimum dan keuntungan yang maksimum. Penganggaran bagi model kajian ini menggunakan perisian DEAP versi 2.1 yang diperkenalkan oleh Coelli (1996). Indeks Malmquist bagi pertumbuhan produktiviti faktor keseluruhan di tulis seperti berikut:

$$M_0(x^t, y^t, x^{t+1}, y^{t+1}) = (a) x (b) \quad (1)$$

$$a = \frac{D_0^{t+1}(x^{t+1}, y^{t+1})}{D_0^t(x^t, y^t)}$$

$$b = \left[\left(\frac{D_0^t(x^{t+1}, y^{t+1})}{D_0^{t+1}(x^{t+1}, y^{t+1})} \right) \left(\frac{D_0^t(x^t, y^t)}{D_0^{t+1}(x^t, y^t)} \right) \right]^{\frac{1}{2}}$$

Perubahan produktiviti yang wujud dari perubahan kecekapan teknikal adalah kadar dua fungsi jarak pada dua tempoh masa yang berbeza. Indeks produktiviti Malmquist menggunakan fungsi jarak, bermakna fungsi jarak menjadi bermakna apabila teknologi pengeluaran diterangkan oleh set keperluan input. Dengan x adalah input dan y adalah output. Persamaan di atas mewakili produktiviti bagi titik pengeluaran (x^{t+1}, y^{t+1}) berbanding titik pengeluaran (x^t, y^t) . Indeks ini menggambarkan penggunaan teknologi antara tempoh t dengan tempoh $t+1$. Nilai indeks yang melebihi satu menunjukkan pertumbuhan TPF positif bagi kedua-dua tempoh ini. Nilai yang kurang dari satu pula menggambarkan nilai pertumbuhan TFP negatif, atau kemerosotan prestasi berbanding tempoh sebelumnya. Daripada persamaan (1) di atas $D_0^{t+1}(x^{t+1}, y^{t+1})$ menggambarkan jarak daripada pemerhatian masa($t+1$) kepada masa teknologi t . Nisbah pertama (a) di sebelah kanan persamaan mengukur perubahan kecekapan relatif (indeks kecekapan relatif) iaitu mengukur kadar kecekapan teknikal pada dua tempoh kajian [tempoh t dan tempoh $(t+1)$] untuk menunjukkan sempadan potensi pengeluaran yang maksimum. Nisbah ke dua (b) indeks teknologi yang mengukur pergerakan di dalam sempadan (frontier) di antara dua tempoh kajian tersebut.

Secara amnya perubahan kecekapan teknikal merujuk kepada tahap penggunaan faktor-faktor pengeluaran termasuklah buruh, modal dan input pengeluaran yang lain yang tersedia ada yang dapat mengeluarkan lebih banyak output. Kemungkinan berlakunya situasi ini disebabkan faktor peningkatan dalam kemahiran dan pengalaman dalam sesebuah pekerjaan. Manakala perubahan teknologi menunjukkan penglibatan pembangunan keluaran baru atau pembangunan dari segi inovasi teknologi yang membawa kepada penggunaan kaedah pengeluaran yang lebih baik membentuk sempadan bergerak dengan beralih ke atas.

Kriteria penilaian kecekapan

Hasil penghitungan kecekapan boleh dilihat daripada nilainya di antara nilai 0 dan nilai 1. Di mana nilai 0 memberi maksud tidak cekap dan nilai 1 adalah memberi maksud paling cekap. Namun terdapat nilai di antara kedua-duanya, untuk memastikan tahap kecekapan daripada hasil kajian kriteria pengukuran kecekapan ditunjukkan dalam Jadual 1.

JADUAL 1: Kriteria dan nilai kecekapan

Kriteria kecekapan	Nilai
Sangat Cekap	1
Cekap	0.81 - 0.99
Sederhana	0.60 - 0.80
Rendah	0.40 - 0.59
Kurang cekap	0.1 - 0.39
Tidak cekap	0

Sumber: diolah oleh penyelidik

ANALISIS KEPUTUSAN

Berdasarkan kesediaan data berkaitan kajian yang diperolehi daripada PERKIM bermula tahun 2005 hingga 2010, dua input (modal yang terkumpul dan buruh yang diambil kira dari sudut penerimaan gaji tahunan mengikut semua bahagian negeri di Malaysia) dan satu output (jumlah sumbangan kebajikan yang telah diagih dan diterima oleh individu atau kumpulan yang memerlukan) yang telah dipilih.

Jadual 2 menunjukkan analisis statistik deskriptif bagi input dan output bagi PERKIM untuk tahun kajian 2005-2010. Manakala jadual 3 menunjukkan keputusan kajian terhadap PERKIM untuk bahagian negeri di Malaysia. Keputusan ini melaporkan nilai perubahan kecekapan teknikal, perubahan teknologi, perubahan kecekapan tulen, perubahan skala kecekapan dan pertumbuhan produktiviti faktor keseluruhan.

Secara keseluruhannya hasil daripada jadual 3 daripada prosedur DEA. Hasil kajian menunjukkan pertumbuhan produktiviti antara tahun 2005-2010 bagi PERKIM di Malaysia adalah negatif. Ini disebabkan oleh pertumbuhan yang negatif bagi kedua-dua kecekapan teknikal dan kecekapan teknologi. Analisis mengikut bahagian negeri didapati hasil daripada kecekapan teknikal menunjukkan enam bahagian negeri yang berada dalam kriteria paling cekap dan lima buah bahagian negeri yang mempunyai nilai kurang dari 1 iaitu kriteria yang paling cekap. Walaupun tiada satu bahagian negeri pun yang mencapai tahap kecekapan teknologi ditahap kriteria nilai yang paling cekap, namun jika dianalisis melalui kecekapan teknologi mengikut setiap bahagian negeri di dapat sembilan bahagian negeri berada dalam kriteria kecekapan yang tinggi, satu bahagian negeri yang berada dalam kriteria sederhana cekap dan hanya satu bahagian negeri yang berada dalam kriteria kecekapan yang rendah. Oleh kerana nilai keseluruhan kecekapan bagi teknologi dan teknikal menghasilkan adalah kurang daripada 1 ia menghasilkan nilai pertumbuhan produktiviti keseluruhan adalah negatif.

RUMUSAN DAN PENUTUP

Keputusan daripada dapatan kajian merupakan satu implikasi penting kepada organisasi bukan bermotifkan keuntungan yang berteraskan agama khususnya PERKIM. Pertumbuhan produktiviti faktor keseluruhan yang negatif menunjukkan tahap situasi dan kecekapan organisasi dalam menyedia, menyalur, dan memberikan kebajikan kepada masyarakat yang memerlukan. Namun begitu kecekapan teknikalnya berada dalam kriteria kecekapan yang tinggi walaupun belum mencapai tahap yang paling cekap. Sehubungan dengan itu penubuhan sesebuah organisasi ini memberikan peluang kepada masyarakat untuk mendapat kebajikan. Implikasi penubuhan ini bukan sahaja memberikan kebajikan kepada individu serta masyarakat keseluruhannya tetapi juga secara tidak langsung memberikan impak yang positif terhadap pembangunan negara. Penubuhan organisasi yang tidak bermotifkan keuntungan yang berteraskan agama ini memberikan nilai tambah kepada masyarakat yang terlibat. Penilaian terhadap kecekapan boleh memberikan satu garis panduan sama ada kepada organisasi terpilih terhadap tahap kedudukan kecekapan organisasi kajian dan pendorong serta kepercayaan kepada masyarakat yang memerlukan kebajikan terhadap organisasi terpilih.

RUJUKAN

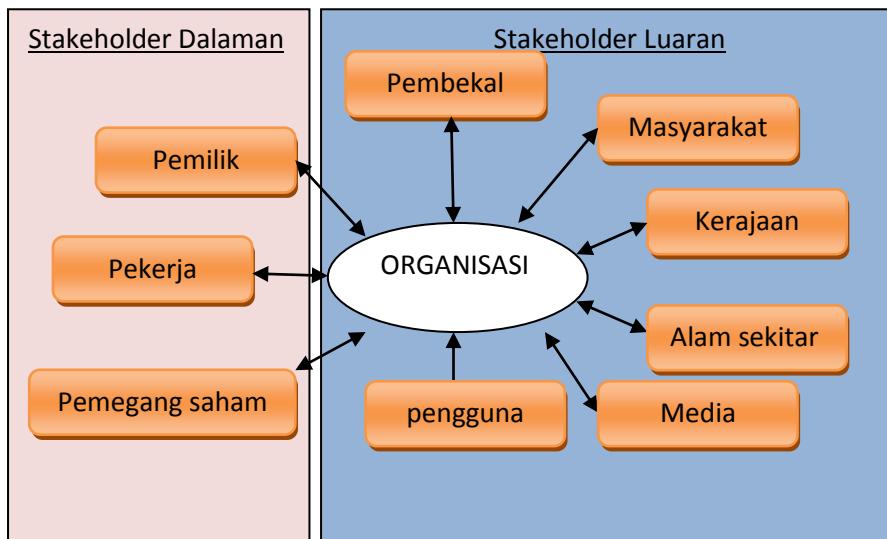
- Alias R., Sazali A.M., Sarah S.A. (1999). Perubahan produktiviti dan kecekapan teknikal industry perkilangan elektrikal dan elektronik di Malaysia. *Pertanika J. Sci. & Hum.* 7(2) : 79-89.

- Babith Isa S. Fernando & Emilyn C. Cabanda. (2007). Measuring efficiency and productive performance of colleges at the university of Santo Toman : A nonparametric approach. *Journal International Transactions in Operational Research* 14 (2007) 217-229.
- Bruce Hollingswort. (2003). Non-parametric and parametric applications measuring efficiency in health care. *Journal Health Care Management Science* 6, 203-218.
- Bruce Hollingsworth, P.J. Dawson & N.Maniadakis. (1999). Efficiency measurement of health care : a review of non-parametric methods and applications. *Journal Health Care Management Science* 2 (1999) 161-172.
- Gerhard Speckbacher. (2003). The economics of performance management in nonprofit organizations. *Journal Nonprofit Management & Leadership*, Vol 13, No 3, Spring 2003.
- J.M. Cordero-Ferrera, F.Pedraja-Chaparro & J.Salinas-Jimenez. (2008). Measuring efficiency in education: an analysis of defferent approaches for incorporating non-discretionary inputs. *Journal Applied Economics*, 2008, 40, 1323-1339.
- John L. Fizel &Thomas S. Nunikhoven. (1992). Technical efficiency of for-profit and non-profit nursing homes. *Journal Managerial and Decision Economics*, vol. 13 429-439.
- Measure T. Ahn., A.Charnes & W.W. Cooper. (1988). Using data envelopment analysis to measure the efficiency of not-for-profit organizations: a critical evaluation-comment. *Journal Managerial and Decision Economics*, vol 9, 251-253.
- Michael Krashinsky. (1997). Stakeholder theories of the non-profit sector : one cut at the economic literature. *Journal Voluntas*, 8:2, 149-161.
- Muhammad Zaini Ahmad & Wan Rosmanira Ismail. (2005). Penilaian terhadap kecekapan relatif industri pengagihan elektrik di Selangor menggunakan kaedah analisis penyampulan data (APD). *Jurnal IJMS* 12(1), 173-187.
- Noorasiah Sulaiman & Rahmah Ismail. (2007). Kecekapan teknik firma usahawan melayu dalam sector perkhidmatan. *Jurnal Teknologi*, 46(E) Jun 2007: 113-130.
- R. De Cooman, S. De Gieter, Roland P. & Marc Jegers. (2011). A cross-sector comparison of motivation-telated concepts in for-profit and not-for-profit service organizations. *Journal Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 40: 296-317.
- Rafik Issa Beekun. (1996). Islamic business ethics. Copy © November 01 1996, *International Institute of Islamic Thought*.
- Rafik Issa Beekun & Jamal A. Badawi. (2005). Balancing ethical responsibility among multiple organizational stakeholders : The Islamic perspective. *Journal of Business Ethics* 60: 131-145.
- Rahmah Ismail & Idris Jajri. (2009). Sumbangan perubahan teknologi terhadap pertumbuhan output industri skel kecil dan sederhana di Malaysia. *IJMS* 16 (2), 39-61.
- Rahmah Ismail & Idris Jajri. (2008). Analisis perubahan kecekapan teknikal, perubahan teknologi, pertumbuhan profuktiviti faktor keseluruhan dan pertumbuhan output dalam industri peralatan pengangkutan di Malaysia. *Jurnal Teknologi*, 49(E) Dis 2008 : 31-48.
- Richard G. Frank & David S. Salkever. (1994). Nonprofit organizations in the health sector. *Journal of economic perspectives*, vol 8, No 4 (Autumn, 1994), pp. 129-144.
- Rikki Abzug & Natalie J.Webb. (1999). Relationships between nonprofit and for-profit organizations : A stakeholder perspective. *Journal Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 28, 416-431.
- Robert S. Kaplan. (2001). Strategic performance measurement and management in nonprofit organizations. *Journal nonprofit management & leadership*, 11(3), 353-370. Spring 2001.
- Selamah Maamor & Abdul Ghafar Ismail. The Ar-rahnu efficiency and its determinants. *Journal Of Islamic Economics, Banking and Finance*, Volume-6 Number-1: 105-126.
- Shao-Jen W., Teresa W., Jennifer B. & Gerald M. 2009. An extended DEA model for hospital performance evaluation and improvement. *Journal Health Serv Outcome Res Method* (2009) 9: 39-53.
- Thomas M. Jones. 1995. Instrumental stakeholder theory : A synthesis of ethics and economics. *The Academy of Management Reviews*. Vol. 20. No.2 (Apr., 1995) 404-437.
- Yaw M. Mensah, Kevin C.K. Lam & Robert H. Werner. 2008. An approach to evaluating relative effectiveness in non-profit institutions. *Journal Public Budgeting, Accounting & Financial Management*, 20 (3), 324-353.
- Zamir Iqbal & Abbas Mirakhori. 2004. Stakeholder model of governance in Islamic economic system. *Jurnal Islamic economic studies*. Vol 11. No. 2, 43-63. March 2004.
- Zulridah Mohd Noor & Rahmah Ismail. 2007. Analisis kecekapan teknik dalam industry skel kecil dan sederhana di Malaysia. *Jurnal IJMS* 14 (1), 199-218.

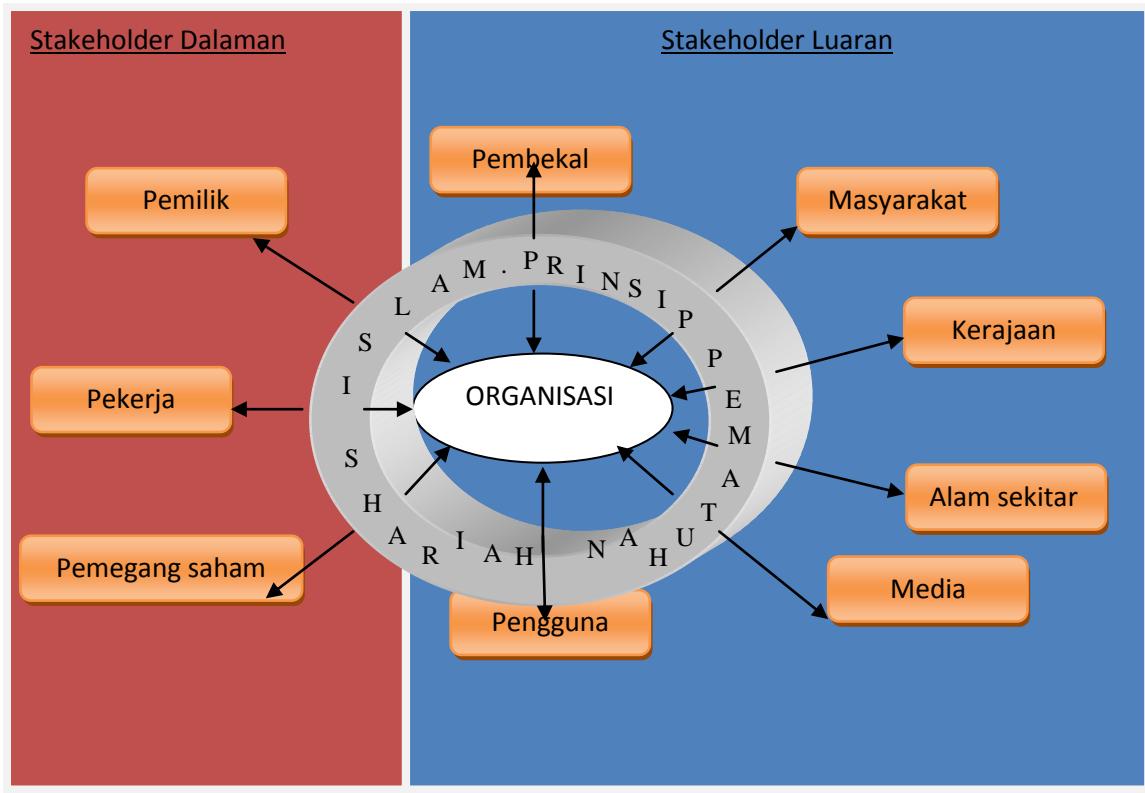
- Tim J. Coelli & D.S Prasada Rao. 2003. Total factor productivity growth in agriculture: A malmquist index analysis of 93 countries, 1980-2000. *Working paper series No. 02/ September 2003*, 1-17.
- Helmut K. Anheier. 2000. Managing non-profit organizations : Towards a new approach. Civil society working paper 1. January 2000.
- Sergio Destefanis & Ornella Wanda Maietta. 2001. Assessing the productive efficiency of non-profit organisations : A comparative analysis. Discussion paper 63, November 2001. 1-38.
- Tim Ceolli. 1996. A guide to DEAP Version 2.1 : A data Envelopment Analysis (computer) program. CEPA Working paper 96/08. <http://www.une.edu.au/econometrics/cepa.htm>.
- Aini H.M, Faridahwati M.S, Hasni C.I, Lim K.T, mohammad B.S, Nasruddin .Z, Norsiah M.,& Nurli.Y. 2000. *Pengajian Perniagaan*. Selangor, Malaysia. Addison Wesley Longman Malaysia Sdn. Bhd.
- Andrew L. Friedman and Samantha Miles. 2006. *Stakeholders : Theory and practice*. United States. Oxford University Press Inc.
- Chris Cornforth. 2003. *The governance of public and non-profit organisations. What do boards do?*. London and New York. Taylor and Francis e-Library.
- Helmut K. Anheier. 2005. *Nonprofit organizations:Theory, management, policy*. London and New York . Taylor and Francis e-Library.
- Heng Siew Ngu & Md Zyadi Md Tahir. 2002. *Mikroekonomi*. Selangor, Malaysia. Pearson Malaysia Sdn Bhd.
- R. Edward Freeman. 1984. *Strategic management : A stakeholder approach*. London. Pitman Publishing Inc.
- R. Edward Freeman, Jeffrey S. Harrison, Andrew C. Wicks, Bidhan Parmar dan Simone de Colle. 2010. *Stakeholder theory : The state of the art*. New York. Cambridge University Press.
- R. Ramanathan. 2003. *An introduction to data envelopment analysis : A tool for performance measurement*. New Delhi. Sega Publications India Pvt Ltd.
- Roger Courtney. 2002. *Strategic management for voluntary organizations*. London and New York. Taylor and Francis e-Library.
- Sabri Hussin. 2000. *Pengenalan kepada perniagaan : Malaysia kontemporari*. Selangor, Malaysia. ALj Publications.
- Timothy J. Coelli, D.S. Prasada Rao, Christopher J. O'Donnell dan George E. Battese. 2005. *An introduction to efficiency and productivity analysis; second edition*. United State. Springer Science + Business Media.
- Zumilah Zainalaludin. 1998. *Pengenalan kepada perniagaan*. Kuala Lumpur. Penerbit Elman Sdn. Bhd.
- H. Rahmat Hidayat. 2010. Kecekapan perbankan syariah di Indonesia : perbandingan kecekapan antara bank umum syariah dengan unit usaha syariah. Tesis Doktor Falsafah. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohd Sabri Ismail. 2009. Metodologi dakwah kepada saudara baru di perkim Kelantan : kejadian mengenai keberkesanan. Tesis Doktor Falsafah. Universiti Malaya.
- Nor Fadzila Abdul Shukor. 1999. Permasalahan di kalangan mualaf dan khidmat sokongan oleh PERKIM negeri Perak. Projek penyelidikan peringkat sarjana. Universiti Putra Malaysia.
- Rosmaini Kashim. 2002. Mengukur kecekapan relative operasi loji air BBA Kedah dengan menggunakan kaedah analisis penyampulan data. Tesis sarjana. Universiti Utara Malaysia.
- Selamah Maamor. 2010. The determinants of Islamic pawnshop (Ar-Rahnu) efficiency. Tesis Doktor Falsafah. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia. 2010. Mesyuarat agung tahunan PERKIM kebangsaan kali ke 50. Laporan Tahunan.
- Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia. 2009. Mesyuarat agung tahunan PERKIM kebangsaan kali ke 49. Laporan Tahunan.
- Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia. 2008. Mesyuarat agung tahunan PERKIM kebangsaan kali ke 48. Laporan Tahunan.
- Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia. 2007. Mesyuarat agung tahunan PERKIM kebangsaan kali ke 47. Laporan Tahunan.
- Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia. 2006. Mesyuarat agung tahunan PERKIM kebangsaan kali ke 46. Laporan Tahunan.
- Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia. 2005. Mesyuarat agung tahunan PERKIM kebangsaan kali ke 45. Laporan Tahunan.
- Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia. 2010. Majalah Suara PERKIM. Tahun 30, Keluaran 1(2010)
- Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia. 2011. Majalah Suara PERKIM. Tahun 31, Keluaran 1(2011)

Pertubuhan Kebajikan Islam Malaysia. Perlembagaan PERKIM, Julai 1994.

LAMPIRAN



RAJAH 1: Kedudukan Stakeholder Dalam Sesebuah Organisasi



JADUAL 2: Analisis statistik deskriptif bagi input dan output PERKIM, 2005-2010

	Nilai min	Nilai median	Nilai minimum	Nilai maksimum	Sisihan piawai
Input <i>Gaji kakitangan Modal</i>	45159.1177 408342.5208	40914.4450 301694.7700	7839.00 66602.00	134140.00 1549515.00	27686.35319 303934.65028
Output <i>Jumlah peruntukan aktiviti kebajikan</i>	90596.4265	72461.7500	2255.00	324137.00	80471.46416

JADUAL 3: Purata Indeks Malmquist PERKIM di Malaysia, 2005-2010

No.	PERKIM Bahagian	EFFCH	TECHCH	PECH	SECH	TFPCH
1	Johor	0.851	0.924	0.797	1.068	0.786
2	Kedah	0.996	0.544	1.000	0.996	0.543
3	Kelantan	1.039	0.848	1.052	0.987	0.881
4	Negeri Sembilan	0.654	0.828	0.653	1.002	0.541
5	Pahang	1.041	0.850	1.150	0.905	0.884
6	Sarawak	1.110	0.841	1.064	1.043	0.933
7	Terengganu	1.120	0.841	1.103	1.016	0.942
8	Wilayah Persekutuan	0.742	0.841	1.000	0.742	0.624
9	Perlis	1.000	0.846	1.000	1.000	0.846
10	Melaka	1.019	0.801	1.000	1.019	0.816
11	Selangor	0.804	0.873	1.030	0.780	0.702
	Keseluruhan	0.931	0.815	0.976	0.954	0.758

Di mana: EFFCH: Perubahan Kecekapan Teknikal; TECHCH: Perubahan Teknologi; PECH: Perubahan Kecekapan Tulen; SECH: Perubahan skala kecekapan; TFPCH: Pertumbuhan Produktiviti Faktor Keseluruhan.